

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

12 maart 2009

12 mars 2009

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**over gratis treinvervoer bij vervuilingspieken
en over de deelname van de NMBS-Groep
aan de door de gewesten opgezette acties
«inruiling nummerplaat voor abonnement»**

(ingediend door
de heer Bruno Van Grootenbrulle c.s.)

PROPOSITION DE RÉSOLUTION

**relative à la gratuité du train lors de pics de
pollution et à la participation du Groupe
SNCB aux opérations «plaque contre
abonnement» menées par les Régions**

(déposée par
M. Bruno Van Grootenbrulle et consorts)

cdH	:	centre démocrate Humaniste
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Ecolo-Groen!	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
FN	:	Front National
LDD	:	Lijst Dedecker
MR	:	Mouvement Réformateur
N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
PS	:	Parti Socialiste
sp.a	:	socialistische partij anders
VB	:	Vlaams Belang

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 52 0000/000:	Parlementair document van de 52 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV:	Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 52 0000/000:	Document parlementaire de la 52 ^{ème} législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)
CRABV:	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be
e-mail : publications@laChambre.be

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

In ons land zijn er in de winter geregeld pieken van hoge luchtverontreiniging (zogenaamde vervuilingsspieken), die hoofdzakelijk toe te schrijven zijn aan een accumulatie van de verontreinigende stoffen (polluenten) afkomstig van uitlaatgassen van voertuigen, en in mindere mate van industriële activiteiten en de verwarming van woningen en kantoorgebouwen¹. Bij vervuilingsspieken worden die polluenten – hoofdzakelijk stikstofdioxide (NO₂) en fijne stofdeeltjes (PM2.5 en PM10) – niet goed verspreid in de lucht, waardoor de luchtkwaliteit sterk afneemt en ademhalingsstoornissen (astma, allergieën enzovoort) kunnen ontstaan².

Om die vervuilingsspieken aan te pakken en de impact ervan te verminderen, hebben de drie gewesten al diverse initiatieven genomen: het «smogalarm» van het Vlaams Gewest, het plan «pics de pollution» van het Waals Gewest en de website www.pollutiepiek.be van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Al die initiatieven helpen de negatieve gevolgen van een vervuilingsspiek in te dijken, met name bij kwetsbare groepen, zoals mensen met astma of een chronische ademhalingsstoornis, hartlijders, ouderen en jonge kinderen.

Bij elke vervuilingsspiek kondigen de overheden maatregelen af, die afhankelijk zijn van de ernst van de verontreiniging. De ministers van Leefmilieu van het Vlaams, het Brussels en het Waals Gewest hebben inderdaad alarmfasen vastgelegd, waarbij elke fase aanleiding geeft tot specifieke maatregelen³. Ook hebben zij de informatieprocedures in de prealarmfase en de diverse alarmfasen eenvormig gemaakt.

Uiteraard verdienen die initiatieven lof, maar het is aangewezen méér te doen en na te denken over de middelen waarmee niet alleen de vervuilingsspieken het beste kunnen worden aangepakt, maar ook de luchtkwaliteit structureel kan worden verbeterd. Aangezien de auto wordt aangewezen als een van de voornaamste

¹ Cf. www.pollutiepiek.be

² Cf. www.irceline.be (Intergewestelijke Cel voor het Leefmilieu).

³ Naar gelang van de duur en de intensiteit van de waargenomen vervuilingsspiek bestaan er drie alarmfasen: FASE 1: PM10 -concentratie van minstens 70 µg/m³ gedurende twee opeenvolgende dagen; FASE 2: PM10-concentratie van minstens 100 µg/m³ gedurende twee opeenvolgende dagen; FASE 3: PM10 -concentratie van minstens 200 µg/m³ gedurende twee opeenvolgende dagen.

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Notre pays connaît régulièrement des pics de pollution hivernaux dus, principalement, à l'accumulation de polluants provenant des gaz d'échappement des véhicules et, dans une moindre mesure, de l'activité industrielle et du chauffage des particuliers ou des bureaux¹. En rendant impossible la dispersion correcte des polluants dans l'air (principalement les dioxydes d'azote (NO₂) et les micro-particules (PM 2.5 et PM 10), ces pics de pollution dégradent fortement la qualité de l'air et favorisent le développement de problèmes respiratoires (asthme, allergies, etc.)².

Afin de lutter contre ces pics de pollution et d'en diminuer l'impact, les trois Régions ont déjà pris diverses initiatives: plan «pics de pollution» en Région wallonne, «smogalarm» en Région flamande et site «Pic de pollution» pour la Région de Bruxelles-Capitale.

Cela participe activement à réduire les effets négatifs de ces pics, surtout auprès d'une population dite «sensible», à savoir les personnes asthmatiques ou souffrant de problèmes respiratoires chroniques, les personnes souffrant de problèmes cardiaques ou les personnes âgées et les jeunes enfants.

Des mesures sont donc prises par les autorités selon le seuil du pic de pollution observé. Pour rappel, les ministres de l'Environnement des Régions flamande, bruxelloise et wallonne ont fixé des seuils d'alerte³ et, en fonction de ces seuils, déterminent les actions qui y sont liées. Ils ont également uniformisé les procédures d'information en cas de pré-alerte et d'alerte.

Si ces initiatives sont évidemment à saluer, il convient d'aller plus loin et de réfléchir aux moyens permettant non seulement de lutter de manière plus efficace contre les pics de pollution, mais aussi d'améliorer structurellement la qualité de l'air. La circulation automobile étant une des principales sources de polluants incriminées,

¹ Cf. <http://www.picdepollution.be>

² Cf. <http://www.irceline.be> (Cellule Interrégionale de l'Environnement).

³ Selon la durée et l'intensité du pic de pollution observé, il existe trois seuils d'alerte. SEUIL 1: concentration en PM 10 égale ou supérieure à 70 µg/m³ pendant deux jours consécutifs; SEUIL 2: concentration en PM 10 égale ou supérieure à 100 µg/m³ pendant deux jours consécutifs; SEUIL 3: concentration en PM 10 égale ou supérieure à 200 µg/m³ pendant deux jours consécutifs.

bronnen van pollutanten, zijn de maatregelen die zachte mobiliteit moeten aanmoedigen, het meest geschikt om die dubbele doelstelling te bereiken.

Als we de luchtkwaliteit willen verbeteren en een antwoord willen bieden op alle milieu-uitdagingen waar wij allenl voor staan, moeten we ons mobiliteitsgedrag ter discussie stellen. Openbaar vervoer aanmoedigen is dan niet langer een keuze, maar een politieke verantwoordelijkheid. Zoals blijkt uit een peiling die in februari 2008 werd gehouden naar aanleiding van een smogalarm⁴, wordt de publieke opinie zich almaar meer bewust van het klimaatvraagstuk en van de noodzaak ons mobiliteitsgedrag aan te passen. Een van de opmerkelijkste resultaten van die peiling is dat de bevolking ervoor gewonnen is dat de overheid meer zou investeren in openbaar vervoer: driekwart van de ondervraagden ziet de auto als belangrijkste oorzaak van de vervuilingsspieken. Marc Demoulin, directeur van *Dedicated Research*, zegt in dat verband dat iedereen wel bereid is er wat aan te doen, mits de buurman dat ook doet, en dat de burgers vooral willen dat de overheid het voorbeeld geeft...⁵.

De verlaging van de maximumsnelheid tot 90 km/h bij smogalarm is een eerste positief signaal waarmee de gewesten te kennen geven dat ze de hoge concentratie van fijne stofdeeltjes willen aanpakken. Een dergelijke maatregel moet evenwel hand in hand gaan met een voluntaristisch beleid inzake openbaar vervoer.

De NMBS-Groep moet daarbij een belangrijke rol spelen, want hij is een essentiële schakel in het Belgische vervoersysteem. Hij is bovendien onontbeerlijk omdat hij borg staat voor duurzame mobiliteit over het hele Belgische grondgebied. Beter nog: door maatregelen te nemen om mensen aan te moedigen bij vervuilingsspieken de trein te nemen, zou de overheid «nieuwbakken» pendelaars de gelegenheid kunnen bieden de voordelen van de trein te ontdekken. Aldus zou zij het overheidsbedrijf kunnen helpen de vooropgestelde doelstellingen te halen van de nieuwe beheerscontracten die werden gesloten tussen de NMBS-Groep en de Belgische Staat, te weten een jaarlijkse stijging van het binnenlands vervoer met 3,8%.

⁴ Peiling van *Dedicated Research*: «Pics de pollution: Wallons et Bruxellois veulent des mesures fortes et sont prêts à faire de gros efforts» (www.dedicated.be).

⁵ «Des mesures nécessaires en cas de Smog», op *LeSoir.be* van 19 februari 2008.

les mesures visant à encourager la mobilité douce se révèlent être le moyen le plus indiqué pour atteindre ce double objectif.

Améliorer la qualité de l'air et relever l'ensemble des défis environnementaux auxquels nous avons tous à faire face impliquent en effet une remise en question de notre pratique de la mobilité. Encourager l'utilisation des transports en commun devient dès lors non pas un choix mais bien une responsabilité du monde politique. Comme le souligne un sondage⁴ réalisé en février 2008 lors d'un précédent pic de pollution, l'opinion publique se montre de plus en plus consciente des enjeux climatiques et de la nécessité de changer les habitudes en termes de mobilité. Parmi les résultats marquants de ce sondage, la volonté chez nos concitoyens de voir les pouvoirs publics investir davantage dans les transports publics: 75% des sondés identifient la voiture comme cause principale des pics de pollution. «Chacun se dit prêt à agir mais surtout si le voisin agit aussi. Et les citoyens souhaitent avant tout que les pouvoirs publics montrent le chemin à suivre (...)»⁵.

L'obligation de respecter une vitesse maximale de 90 km/h lors d'une «alerte smog» est un premier geste positif posé par les autorités régionales afin de lutter contre une concentration élevée de particules fines dans l'air. Mais une telle mesure se doit d'être appuyée par une politique volontariste en faveur des transports publics.

Le Groupe SNCB doit ici jouer un rôle majeur, car il forme un élément essentiel du système de transport belge. Il s'impose de surcroît comme garant d'une mobilité durable sur l'ensemble du territoire belge. Mieux: en prenant des mesures encourageant l'utilisation du train lors de pics de pollution, les pouvoirs publics permettraient aux navetteurs «novices» de découvrir les avantages du train et aideraient ainsi l'Entreprise publique à atteindre l'objectif fixé par les nouveaux contrats de gestion établis entre le Groupe SNCB et l'État belge, à savoir une croissance annuelle du transport intérieur de 3,8%.

⁴ Cf. sondage «*Dedicated Research*» «Pics de pollution: Wallons et Bruxellois veulent des mesures fortes et sont prêts à faire de gros efforts» (<http://www.dedicated.be>).

⁵ Les Wallons et Bruxellois pour l'adoption de mesures in *Des mesures nécessaires en cas de Smog*; «*LeSoir.be*» du 19 février 2008 (interview de Marc Dumoulin, directeur de *Dedicated Research*).

Het Waals Gewest heeft onlangs reeds reflectie aangekondigd over kosteloos reizen met alle TEC-voertuigen in de regio's waar zich vervuilingspieken voordoen, en wel vanaf de eerste grenswaarde. Dat plan bestond al in het kader van het *Plan Air-Climat*⁶ voor de grenswaarden 2 en 3. De MIVB van haar kant kondigt aan dat al haar lijnen gratis worden als bij vervuilingspieken grenswaarde 2 bereikt is⁷.

Het ware dus nuttig ook met de NMBS een verbintenis aan te gaan over een identiek plan. Aangezien lucht niet aan enige grens gebonden is, moeten bij vervuilingsspieken de op de verschillende bevoegdheidsniveaus geleverde inspanningen worden gecombineerd.

Omdat vervuilingsspieken moeten worden bestreden, en omdat het uiteindelijk toch de bedoeling is de luchtkwaliteit te verbeteren, vragen de indieners van dit voorstel van resolutie aan de regering de NMBS-Groep ervan te overtuigen om op dagen met vervuilingsspieken gratis spoorverkeer af te kondigen, zulks volledig afgestemd op de Intergewestelijke Cel voor het Leefmilieu alsook op de huidige en toekomstige actieplannen.

Nu reizen per spoor almaar aantrekkelijker wordt, zou ook de NMBS-Groep moeten worden betrokken bij de door de gewesten opgezette acties waarbij men zijn nummerplaat kan inruilen voor een abonnement op het openbaar vervoer.

Aangezien het succes van die formules in stijgende lijn gaat, lijkt het aangewezen dergelijke acties uit te breiden tot alle openbare vervoersmaatschappijen.

Daarom pleiten de indieners ervoor dat de NMBS-Groep de handen ineenslaat met de gewesten en zijn medewerking verleent aan de inruilacties zodat ze een nog grotere impact hebben.

La Région wallonne annonçait récemment une réflexion sur la gratuité dans l'ensemble des véhicules TEC dans les régions concernées par les pics de pollution, et cela dès le premier seuil. Le projet existait déjà dans le cadre du *Plan Air-Climat*⁶ pour les seuils 2 et 3. La STIB, quant à elle, annonce la gratuité sur l'ensemble de ses lignes si le seuil de niveau 2 est atteint lors de pics de pollution⁷.

Il serait donc utile d'engager la SNCB sur un projet identique. L'air n'ayant aucune frontière, il convient en effet de combiner les efforts entrepris par les différents niveaux de pouvoir en cas de pics de pollution.

Devant la nécessité de lutter contre les pics de pollution et, *in fine*, pour améliorer la qualité de l'air, les auteurs de cette résolution demandent au Gouvernement de convaincre le Groupe SNCB de décréter, en parfaite coordination avec la cellule interrégionale de l'environnement et les plans d'action présents et futurs, la gratuité sur le rail lors des jours de pics de pollution.

Au vu de l'attractivité toujours croissante du rail, il conviendrait également d'impliquer le Groupe SNCB dans les opérations «échange de plaque» menées par les Régions. Pour rappel, ces opérations consistent à échanger une plaque d'immatriculation contre un bon à valoir en matière de «mobilité douce».

Si ces mesures connaissent un succès grandissant, il semble opportun d'étendre ces opérations à l'ensemble des sociétés publiques de transport.

C'est pourquoi les auteurs plaident également pour que le Groupe SNCB, en partenariat avec les Régions, participe activement aux opérations «plaque contre abonnement» afin d'en optimiser l'impact.

Bruno VAN GROOTENBRULLE (PS)
Linda MUSIN (PS)
André PERPÈTE (PS)
Camille DIEU (PS)
Karine LALIEUX (PS)

⁶ <http://air.wallonie.be>

⁷ <http://mivb.be>

⁶ <http://air.wallonie.be>

⁷ <http://www.stib.be>

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

DE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS,

A. gelet op de vervuilingsspieken die ons land te verduren krijgt en op de schadelijke gevolgen daarvan voor de volksgezondheid;

B. overwegende dat het derhalve belangrijk is de vervuilingsspieken tegen te gaan en de luchtkwaliteit te verbeteren;

C. overwegende dat het autoverkeer bij vervuilingsspieken met de vinger wordt gewezen als een van de belangrijkste bronnen van luchtverontreiniging;

D. gelet op de stappen die de gewesten met dat doel reeds hebben ondernomen;

E. overwegende dat het om sociale, ecologische en economische redenen belangrijk is de aanwending van het openbaar vervoer aan te moedigen;

F. overwegende dat de NMBS-Groep een stuwende kracht is achter de mobiliteit van de Belgen;

G. gelet op de uitdrukkelijk geuite politieke wil om de zachte mobiliteit te bevorderen;

H. gelet op de doelstellingen inzake binnenlands openbaar vervoer die zijn opgenomen in de recentste, tussen de Belgische Staat en de NMBS-Groep gesloten beheersovereenkomsten;

I. gelet op de door de gewesten opgezette actie «inruiling nummerplaat voor abonnement», waarbij men zijn nummerplaat inruilt tegen een gratis abonnement bij de gewestelijke openbare vervoersmaatschappijen;

VRAAGT DE REGERING:

1. na te gaan wat het kost om bij vervuilingsspieken alle binnenlands treinverkeer (kaartjes tweede klasse) over het hele Belgische spoorwegennet gratis te maken;

2. die maatregel bij de NMBS-Groep te bepleiten;

3. er in elk geval bij de NMBS-Groep voor te pleiten dat het bedrijf de abonnementen van de pendelaars automatisch verlengt naargelang van het aantal dagen dat zich vervuilingsspieken voordoen;

LA CHAMBRE DES REPRESENTANTS,

LA CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS,

A. considérant les pics de pollution frappant notre pays et leurs effets négatifs en termes de santé publique;

B. considérant dès lors l'importance de lutter contre ces pics de pollution et d'améliorer la qualité de l'air;

C. considérant que la circulation automobile est une des principales sources de polluants incriminées lors de pics de pollution;

D. considérant les actions déjà entreprises par les Régions à cet effet;

E. considérant les raisons sociales, écologiques et économiques à encourager l'utilisation des transports publics;

F. considérant le rôle moteur du Groupe SNCB dans la mobilité des Belges;

G. considérant la volonté politique affichée d'encourager la mobilité douce;

H. considérant les objectifs de fréquentation interne figurant dans les derniers contrats de gestion conclus entre l'État belge et le Groupe SNCB;

I. considérant les opérations «plaque contre abonnement» menées par les Régions, consistant à échanger une plaque d'immatriculation contre un abonnement gratuit aux opérateurs de transports publics régionaux;

DEMANDE AU GOUVERNEMENT:

1. d'établir le coût d'une gratuité généralisée (billets de seconde classe) sur l'ensemble du réseau ferroviaire intérieur belge lors de pics de pollution;

2. de plaider cette mesure auprès du Groupe SNCB;

3. en toutes circonstances, de plaider auprès du Groupe SNCB afin que ce dernier prolonge automatiquement les abonnements des navetteurs corrélativement aux journées «pics de pollution»;

4. indien nodig de andere gewesten uit te nodigen om, in samenwerking met de openbaarvervoermaatschappijen waarvoor die gewesten bevoegd zijn, gelijksoortige maatregelen vast te leggen;

5. nauwer samen te werken met de Intergewestelijke Cel voor het Leefmilieu en met de diverse bevoegdheidsniveaus, teneinde bij vervuilingsspieken alle mobiliteitsmaatregelen zo goed mogelijk te coördineren;

6. de NMBS-Groep te verzoeken een partnerschap aan te gaan met de gewesten, waarbij de historische spoorwegexploitant actief deelneemt aan de «nummerplaat tegen abonnement»-acties zodat die nog meer aanslaan bij de bevolking.

22 januari 2009

4. d'inviter, si cela est nécessaire, les autres Régions à établir pareilles mesures en collaboration avec les sociétés publiques de transports en commun sur lesquelles lesdites Régions exercent un rôle de tutelle;

5. d'établir une collaboration accrue avec la cellule interrégionale de l'environnement, ainsi qu'avec les différents niveaux de pouvoirs afin de coordonner au mieux l'ensemble des mesures portant sur la mobilité en cas de pics de pollution;

6. d'établir un partenariat entre le Groupe SNCB et les Régions, afin que l'opérateur ferroviaire historique participe activement aux opérations «plaque contre abonnement» afin d'en optimiser l'impact auprès de la population.

22 janvier 2009

Bruno VAN GROOTENBRULLE (PS)
Linda MUSIN (PS)
André PERPÈTE (PS)
Camille DIEU (PS)
Karine LALIEUX (PS)